

สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “แม่ใจกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย
และการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล”

วันที่ 6 กันยายน 2556 ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ สวนพฤษศาสตร์ विशล

- **การบรรยาย เรื่อง “แนวทางหลักสูตรแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21”**
โดย ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

1. Dynamicity

การจะเป็นหลักสูตรในอนาคต มีการเปลี่ยนแปลงที่มีพลวัตที่สูงมาก ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก รุนแรง ลึกซึ้ง ทั่วถึง ส่งผลกระทบต่อสิ่งต่างๆ ที่ต้องเผชิญ เช่น ระบบ ฯลฯ ได้รับผลกระทบต่างๆ เหล่านี้ตลอดเวลา จนทำให้มหาวิทยาลัยที่ไม่ยอมปรับตัว จะต้องปรับตัวโดยเร็ว ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง หากไม่ทำ มหาวิทยาลัยก็จะค่อยๆ หมดความสำคัญกับสภาพแห่งความเป็นจริงโดยไม่รู้ตัว กลายเป็นมหาวิทยาลัยที่เหมาะสมกับอดีต แต่ไม่เหมาะสมกับปัจจุบัน และอนาคต

มหาวิทยาลัยมีอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงในตัวของมันเอง แต่ด้วยความที่จะต้องเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่ต้องรักษาคุณภาพของผลผลิตด้วย ดังนั้น ต้องรักษาเสถียรภาพ แต่ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ เป็นสิ่งที่ท้าทาย แต่เป็นโจทย์ที่มหาวิทยาลัยต้องทำ พร้อมกับต้องรักษาเสถียรภาพของคุณภาพของผลผลิตให้ยังคงมีความน่าเชื่อมั่น

หากหลักสูตรไม่ Dynamic จะทำให้เกิดความล้าสมัย แต่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง แต่ในการเปลี่ยนแปลงนั้น ค่อนข้างยาก เนื่องจาก ความแตกต่างของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย รวมถึงการเป็นอิสระชนสูง ซึ่งต่างยึดมั่นถือมั่น ทำให้การทำให้เกิดพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทำได้ยาก ในการเข้าใจ และการตกลึก เมื่อตกลึกแล้ว บางครั้ง การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ก็เข้าไปแล้ว ก็จะทำให้เกิด Dynamicity ครั้งใหม่ไปเรื่อยๆ แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องมีการ Dynamicity ในการจัดการหลักสูตร

คำถาม : อำนาจการปรับปรุง และกระบวนการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงจะจัดการกันอย่างไร?

สิ่งที่ท้าทาย คือ การจัดการกับระบบในการจัดการหลักสูตร จัดการอำนาจภายใน เพื่อให้
เส้นทางการปรับปรุงหลักสูตร เปิด-ปิดหลักสูตรมีความยืดหยุ่น คล่องตัว ทันเวลา และทันการ
เปลี่ยนแปลง

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงจะรวดเร็วกว่านี้ องค์กรที่ขึ้นนำโลก จะต้องเป็นองค์กรที่มี Dynamicity สูง เช่น Silicon Valley องค์กรที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะเป็นองค์กรชั้นนำไม่ได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีการจัดระบบใหม่ในการปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

หลักใหญ่ คือ มหาวิทยาลัยจะต้องมี Dynamicity สูง กล่าวคือ ปรับได้ เปลี่ยนได้ ขยับได้ ตรงตามสถานการณ์ ผู้บริหารต้องอ่านสถานการณ์ให้ออกว่าการเปลี่ยนแปลงของตลาดเป็นอย่างไร ถ้าไม่เปลี่ยนแปลง จะพบว่า มีหลักสูตรที่ไม่มีใครอยากเรียน มีแต่ชื่อหลักสูตรไว้ ให้เกิดความขลัง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนชื่อก็ได้ แต่เปลี่ยนเนื้อหาให้ทันกับสถานการณ์ ต้องมอบอำนาจให้กับคนทำงานในการเปลี่ยน โดยเปลี่ยนเพราะควรเปลี่ยน

2. Innovation

หากมหาวิทยาลัยต้องการเป็นชั้นนำ จะต้องใช้ Innovation เป็นตัวนำ หากไม่มี Innovation จะไม่สามารถเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำได้แน่นอน ดังนั้น จะต้องมีการส่งเสริมให้นักศึกษาสร้าง Innovation โดยหลักสูตรจะต้องเอื้อให้นักศึกษาสร้างนวัตกรรม ยกตัวอย่างเช่น การคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาเรียน จะต้องมีการนำเสนอ Conceptual/ Proposal ที่จะสร้างนวัตกรรมอะไรให้เกิดขึ้นมา ทุกสาขามีนวัตกรรมได้ทั้งหมด มหาวิทยาลัยจะต้องสร้างให้นักศึกษาให้มี Mindset เป็นของตัวเองในการสร้างนวัตกรรม

ผู้นำในสังคมที่สร้างคุณค่า และมูลค่า ส่วนใหญ่จะเป็นนักนวัตกรรม เช่น Mark Zuckerberg โดยสิ่งที่จะต้องทำ คือ การสร้างให้อาจารย์เห็นตรงกัน และต้องการเดินไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่ปริญญาตรีเป็นต้นไป โดยกำหนดนักศึกษาปริญญาตรีเริ่มสร้างนวัตกรรม ต้องค้นหาเด็กที่มาจากกว่าคะแนน ซึ่งจะทำให้วิธีการจัดการในการรับนักศึกษามีสัดส่วนที่เปลี่ยนไป ซึ่งจะทำให้ผู้ที่จบ เป็นผู้ทรงปัญญาที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้ มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่จดลิขสิทธิ์ทางปัญญาที่คอยจัดระบบต่างๆ เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ทางปัญญาให้นักศึกษาด้วย ดังนั้น นวัตกรรมจะต้องมีการจัดระบบรองรับ โดยเฉพาะองค์ประกอบเชิงบริหาร ซึ่งจะเอื้อให้คณะ และสาขาวิชาจะสามารถจัดแจง และคัดเลือกนักศึกษาให้เหมาะสมกับสัดส่วนของอาจารย์ต่อลูกศิษย์ (ของดีเป็นโหลไม่มี) ซึ่งจะส่งผลให้มหาวิทยาลัยกลายเป็นเรือนเพาะชำผู้ทรงปัญญา

3. Internationalism/ Multiculturalism

ความเป็นนานาชาติเป็นสิ่งที่หนีไปไม่ได้แล้ว ประเทศไทยจำเป็นต้องก้าวสู่การเป็นนานาชาติ แต่ปัจจุบัน ภาษาอังกฤษของประเทศไทย แยกที่สุดเป็นอันดับ 2 ของโลก ซึ่งภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐานของการก้าวสู่นานาชาติ เนื่องจาก เป็นภาษากลางของโลก และที่สำคัญ ความรู้ที่จะต่อยอด เป็นความรู้ที่เป็นนานาชาติ ดังนั้น หากการรับนักศึกษา โดยไม่ได้ให้ความสำคัญด้านภาษาอังกฤษ เช่น tofel, iel ๗,๗

ซึ่งเป็นตัววัดความสามารถในการเรียนของเด็ก และเนื้อหา หรือ journal ชั้นดีที่สุดนั้น เป็นภาษาอังกฤษ หากเด็กอ่านภาษาอังกฤษไม่ได้ และความรู้พื้นฐานไม่แน่น นั้นหมายความว่า ประสิทธิภาพไม่มี หากเด็กหาความรู้เฉพาะภาษาไทย ก็ผิดตั้งแต่ต้น เพราะมหาวิทยาลัยไม่เรียกร้องให้เด็กรักการอ่านตั้งแต่ต้น ดังนั้น หลักสูตรต้อง assign การอ่านเนื้อหาที่เป็นนานาชาติ

Internationalism สภาพแวดล้อมที่ปฏิสัมพันธ์หลายทิศ ไม่ใช่กับอาจารย์อย่างเดียว ต้องปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาด้วย การสร้างความเป็นนานาชาติ ไม่ใช่ English Program แต่ต้องเป็น International Program ต้องประกอบด้วยนักศึกษาที่มีความหลากหลาย มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน บริบทต่างกัน เพื่อให้เกิด international ไม่ใช่มีเฉพาะเด็กไทย

มหาวิทยาลัยจะต้องมี Transition ในการก้าวสู่การเป็นนานาชาติ จะต้องเปลี่ยน เพราะโลกมันเปลี่ยนไปแล้ว ตอนนี้อยู่ในปลายยุค Modern University และกำลังจะก้าวสู่ยุคที่ 4 International University ซึ่งมหาวิทยาลัยทั้งหมดจะต้องเปลี่ยนสภาพ เป็น International ทั้งองค์ประกอบของอาจารย์, นักศึกษา, หลักสูตร

การเป็น Multiculturalism หรือพหุวัฒนธรรม (ความหลากหลายทางวัฒนธรรม) ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องบริหารจัดการระบบชีวิตนักศึกษา และการจัดการหอพัก

4. Local Relevancy

การโยงใยความเป็นสากลเข้ากับบริบทของความเป็นท้องถิ่น โดยไม่มีความขัดแย้งกัน จะต้องมีความเข้าใจบริบทความเป็นสากล และความเป็นท้องถิ่นด้วย

5. Technology Utilitization

การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้อย่างเข้มข้นที่สุด ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการเรียนการสอน การรับข้อมูลความรู้ของนักศึกษา การให้นักศึกษาแสวงหาความรู้จากเทคโนโลยี โลกจะมีการ Shift ครั้งใหญ่ไปเรื่อยๆ มหาวิทยาลัยจะมีการออกแบบอย่างไร เพื่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และมีการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

6. Thinking Skills

มหาวิทยาลัยจะต้องสร้างทักษะการคิด Thinking Skills ซึ่งเป็นโครงสร้างวิธีคิดให้นักศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่กับนักศึกษาตลอดชีวิต หลักสูตรจะต้องคิดว่า จะปลูกฝังวิธีคิดอะไรให้นักศึกษา สำหรับนำไปใช้ในการทำงานตลอดชีวิต

คำถาม : วิธีคิดประกอบด้วยอะไร?

ปัจจุบัน โลกใช้วิธีคิดเพียงบางด้าน แต่อีกด้านไม่สนใจ ทำให้มีแต่ผลผลิตบางด้านเยอะมาก แต่บางด้านไม่มีเลย เช่น การคิดเชิงวิเคราะห์ ที่โลกเห็นว่ามีประโยชน์ ทำให้มีนักคิดวิเคราะห์เยอะมาก แต่ไม่สามารถคิดสร้างสรรค์ได้ หรือบูรณาการไม่เป็น เพราะวิธีออกแบบหลักสูตร ไม่หลงเหลือวิธีคิดไว้ ซึ่งถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ดี แต่จะเปลี่ยนไปในอนาคต

7. Interdisciplinary

จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก เพราะโลกมีองค์ความรู้จำนวนมาก โลกจึงต้องมีการ Interdisciplinary หรือบูรณาการ

ปัจจุบันโลกเป็น Knowledge Based Society อย่างเข้มข้น องค์ความรู้บางอย่างหยุด แต่องค์ความรู้ใหม่ๆ จะเกิดขึ้น ดังนั้น จะต้องมีการทำงานด้วยกัน โดยการถักทอโยงใยเข้าหากันให้ได้ เพราะองค์ความรู้เป็นหนึ่งเดียว ไม่ใช่องค์ความรู้ที่แยกสาขากันอย่างชัดเจน ดังนั้น องค์ความรู้ทุกองค์ความรู้จะมีการถักทอโยงใยเข้าหากัน และเกิดมิติ Globalization ซึ่งมหาวิทยาลัยจะดำเนินการแบบเดิมได้อย่างไร จำเป็นจะต้องการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน และเรียนรู้วิถีวิทยาเพื่อให้อาจารย์ข้ามเข้าหากันได้ เนื่องจาก บางสถานการณ์เหมาะจะใช้ศาสตร์หนึ่ง ส่วนบางสถานการณ์เหมาะจะใช้อีกศาสตร์หนึ่ง แต่บางสถานการณ์จำเป็นต้องใช้ศาสตร์แบบผสม แต่ปัจจุบันไทยมีปัญหาเรื่องการไม่สามารถบูรณาการเข้าหากันได้ จะต้องบูรณาการร่วมกันให้ลดลง จะต้องลดอัตรา และทูลูให้ลดลง เพื่อเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักศึกษา

การผสมศิลปะกับศาสตร์

- Arts
- Science

Multidisciplinary = การรู้ศาสตร์ต่างๆ หลากหลายศาสตร์

Interdisciplinary = การรู้ศาสตร์ต่างๆ หลากหลายศาสตร์ โดยสามารถถักทอโยงใยศาสตร์ต่างๆ เข้าหากันแบบบูรณาการได้

8. Work based – market Driven

การผลิตบัณฑิตโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาด โดยนักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ระหว่างเรียน นำไปใช้ในการทำงานได้ด้วย นักศึกษาจบไปแล้ว ทำงานเป็น ควรให้นักศึกษามีโอกาสได้ทำงาน เพื่อให้เรียนรู้ว่าโลกความเป็นจริงในการทำงานเป็นอย่างไร และจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงานได้อย่างไร ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ ต้องเปิดโอกาสให้อาจารย์ออกไปทำงานข้างนอกมหาวิทยาลัยด้วย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการทำงาน และนำมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษา

9. Competency

การจำเป็นต้องวัด Competency ของนักศึกษาที่จะจบ ว่ามี Competency อะไรบ้าง และครบถ้วนหรือไม่

การวัดความรู้ของนักศึกษา มี 3 มิติ ประกอบด้วย

- Knowledge Transcript ความรู้
- Skills Transcript ทักษะต่างๆ
- ลักษณะชีวิต เช่น ความรับผิดชอบ

หากเรากล้าที่จะเปลี่ยน จะทำให้แสดงถึงศักยภาพในการสร้างมาตรฐาน

10. Individual Uniqueness

มนุษย์มีความแตกต่างกัน มนุษย์มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และมีศักยภาพไม่เหมือนกัน ดังนั้น มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีการจัดระบบการศึกษาให้เกิดการผสมผสานที่เหมาะสมกับนักศึกษาเป็นรายบุคคล (การตัดเสื้อให้พอดีตัว) โดยจะต้อง พิจารณานักศึกษาแต่ละคน และตัดเสื้อให้พอดีตัวของแต่ละคน จะต้องมีความโดดเด่นในสิ่งที่แต่ละคนเป็น ในสิ่งที่แต่ละคนชอบ และในสิ่งที่แต่ละคนสนใจ หลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีการออกแบบหลักสูตรให้มีตัวเลือก นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ตามที่ต้องการ เช่น ประเทศอังกฤษ จะมีการกำหนดให้นักศึกษามี Tutor ที่จะช่วยแนะนำ หรือให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาตลอดระยะเวลาการศึกษา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญมาก ต้องทำการวิเคราะห์ให้นักศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อออกแบบวิธีสอนหรือวิธีการพัฒนานักศึกษาที่เหมาะสมสำหรับแต่ละคน ซึ่งระบบการศึกษาที่ดี ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความรู้ในด้านที่เขาเก่ง ซึ่งแต่ละคนเก่งไม่เหมือนกัน ต้องทำให้เด็กโดดเด่นในสิ่งที่เขาเป็น ไม่ใช่การบังคับให้เด็กเป็นเหมือนกัน หรือเก่งเหมือนกันทุกคน

11. Research based

ควรมีการให้นักศึกษาทำวิจัยตั้งแต่ระดับปริญญาตรี เนื่องจาก การทำวิจัยเป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจให้นักศึกษามากกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำวิจัยของอาจารย์ หรือให้นักศึกษาพัฒนาโจทย์วิจัยของตนเอง และมีอาจารย์ที่เก่งในด้านที่เด็กทำวิจัยคอยเป็นที่ปรึกษา การฝึกฝนให้เด็กได้ทำ Research เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความรู้ให้กับนักศึกษา อีกทั้ง ยังเป็นผลงานที่ทำให้บริษัทต่างๆ ได้นำไปพิจารณาเพื่อรับเข้าทำงาน ดังนั้น Research based จึงเป็นส่วนที่สำคัญ นอกจากนี้ ในการขอทุนวิจัยนั้น ควรจัดทำเป็นชุดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

- 1) Initiation Innovation การทะลวงทางความคิด (ไม่ใช่การวิจัยแบบซ้ำซาก หรือการวิจัยในสิ่งที่มีเคยมีการวิจัยไปแล้ว)
- 2) Implementation Innovation นวัตกรรมในการนำไปปฏิบัติได้จริง
- 3) Implementation ในสิ่งที่เราทำให้เกิดเป็นผลสำเร็จ

12. Implementation

การ Implementation ได้ ในสิ่งที่เราทำ หรือการนำศาสตร์ที่เรียนมา หรือสิ่งที่วิจัยมาไปปฏิบัติให้เกิดเป็นผลสำเร็จได้

13. Impact

เมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว จะต้องสามารถวัด Impact ได้ หากไม่มี Impact นั้นหมายถึง ไม่ประสบผลสำเร็จ และต้องวัด Impact ได้ หากมหาวิทยาลัยจะทำหลักสูตร นอกจากหลักสูตรจะมี Innovation แล้ว จะต้องมีการ Implementation และตามมาด้วย Impact

14. Philosophical

การเรียนการสอน หรือการให้ความรู้แก่นักศึกษา ควรมาจากฐานรากแห่งทางปรัชญาของรับ หากไม่มีฐานรากแห่งทางปรัชญาของรับ มหาวิทยาลัยก็จะเป็นการผลิตผลผลิตที่ไม่มีรากเหง้า ซึ่งการทำหลักสูตรที่ดี ต้องย้อนกลับไปพิจารณาว่ารากปรัชญาของหลักสูตรนั้นคืออะไร ซึ่งทุกศาสตร์จะมีปรัชญาของศาสตร์นั้นๆ และเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งในศาสตร์นั้นๆ วิธีคิดเชิงปรัชญานั้นๆ ซึ่งนักศึกษาจะสามารถนำรากปรัชญาไปใช้ประโยชน์ในวิธีคิด และวิธีการโยงโยในอนาคต การที่นักศึกษาไม่เข้าใจถึงรากปรัชญา จะทำให้ในชีวิตการทำงาน จะกลายเป็นเพียงช่างเทคนิค ด้วยปัญหา

ของความไม่รู้ถึงรากปรัชญา ซึ่งไม่สามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ ดังนั้น ทุกศาสตร์มีปรัชญาอยู่เบื้องหลัง ปัญหาที่สำคัญคือ การไม่รู้ถึงรากปรัชญาของศาสตร์นั้นๆ การถกกันถึงปรัชญาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและลึกซึ้งที่สุด เช่น ปัญหาในการเรียนการสอนด้านเศรษฐศาสตร์ ที่หลายแห่งไม่ได้ให้ความสำคัญในการทำให้นักศึกษาเข้าใจถึงรากปรัชญาทางเศรษฐศาสตร์ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นในปัจจุบันที่ผู้เรียนเศรษฐศาสตร์ไม่รู้ถึงวิธีคิดเชิงปรัชญาทางด้านเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น การเรียนการสอนจะต้องมีการสอนให้นักศึกษาเข้าใจถึงวิธีคิดเชิงปรัชญาในวิชานั้นๆ

15. Specific Niches

การสร้างเฉพาะเจาะจงในส่วนที่เจาะลึกเข้าไปอีก การหา Specific Niche ได้ความโดดเด่นที่มีเพื่อก้าวไปสู่ความเฉพาะด้านที่หนึ่งของโลก มหาวิทยาลัยยึด Niche ตรงไหนที่ชัดเจน และจะยึดช่องตรงไหนที่จะเป็น Jigsaw เต็มเต็มให้แก่นโลกใบนี้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ยึด Niche ตรงไหนที่ชัดเจน และแม่โจ้จะยึดช่องตรงไหนเป็น Jigsaw ที่เราเก่งที่สุด และทำให้มหาวิทยาลัยของเราโดดเด่นที่สุดในสิ่งนั้นบนโลกใบนี้ และจะได้ผลักดันทุกกระบวนการไปสู่จุดนั้น แม่โจ้มีทุกคณะเช่นเดิม แต่ให้น้ำหนัก และเน้นไปในทางที่เราเก่ง และโดดเด่น ซึ่งในวันนี้มหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นด้านเกษตรมีมากมาย การที่แม่โจ้จะผลักดันตนเองให้เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นทางด้านเกษตรแบบกว้างๆ ไม่ได้แล้ว แม่โจ้จำเป็นต้องลงลึกลงไปในสาขาย่อยของการเกษตร ซึ่งการที่แม่โจ้ชี้เฉพาะไปที่ Organic, Green, Eco จึงเป็นการสร้าง Niche ให้กับแม่โจ้ และพยายามดำเนินการต่างๆ เพื่อที่จะเสริมให้ตนเองโดดเด่นในสิ่งที่ตนเอง Niche และจะทำให้แม่โจ้เป็นที่หนึ่งของโลกในสิ่งที่ตนเองเป็น Niche ได้ ถ้ายังเป็นหนึ่งในโลกไม่ได้ จะต้องคิดให้ลงลึกเข้าไปอีก จะต้องเป็น Sub Categories เพื่อการเป็นที่หนึ่งของโลกในด้านนั้นๆ หากสามารถหา Specific Niche ภายใต้ความโดดเด่นที่ตนเองมีอยู่ แล้วสามารถผลักดันให้ทะยานขึ้นเป็นอันดับที่หนึ่งของโลก เฉพาะในส่วนนั้นได้ และคนในองค์กรรวมกันไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะทำให้เราก็จะสามารถกลายเป็นอันดับหนึ่งของโลกได้

การตอบข้อซักถาม

1) Interdisciplinary คือ การผสมผสานศาสตร์หนึ่งกับอีกศาสตร์หนึ่งเข้าด้วยกัน อย่างเจาะจง ไม่ใช่การผสมผสานศาสตร์ทั้งหมดที่มีเข้าด้วยกัน ดังนั้น เราจะผสมส่วนประกอบใดๆ เพื่อให้ผลลัพธ์ในสิ่งที่เราต้องการออกมา เช่น นักศึกษาของแม่โจ้ส่วนใหญ่มีอาชีพบริหารสนามกอล์ฟ เนื่องจาก นักศึกษาแม่โจ้สามารถผสมศาสตร์ต่างๆ ที่เรียนมาไปทำงานบริหารจัดการสนามกอล์ฟได้ ดังนั้น ทำไมแม่โจ้ไม่ออกแบบหลักสูตรเฉพาะที่ผสมผสานศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพบริหารจัดการสนามกอล์ฟได้ ไม่ใช่ให้นักศึกษาไปผสมกันเอง หากแม่โจ้สามารถทำได้นักเรียนก็อยากเข้ามาเรียนต่อ ผู้ประกอบการก็อยากได้นักศึกษาที่จบมาจากแม่โจ้ไปทำงาน

2) การศึกษาไทยมีปัญหาเรื่องของคุณภาพวัตถุดิบที่เข้ามาเรียน เนื่องจาก มหาวิทยาลัยไม่มีทางเลือกวัตถุดิบที่จะเข้ามาเรียน จึงจำเป็นจะต้องมีการสร้างโรงเรียนสาธิตขึ้นมา การมี discipline ก็ยังคงอยู่ แต่ต้องมาผสมกันเป็น interdisciplinary เพื่อให้เป็นศาสตร์ หรือสาขาที่สังคมยอมรับ หรือเป็นที่ต้องการของตลาด ในกรณีนี้นักศึกษาที่จบการศึกษาส่วนใหญ่ต้องการรับราชการ มหาวิทยาลัยควรมีการเจรจากับ ก.พ. เพื่อให้ยอมรับกับความจำเป็นและความสำคัญ นอกจากนี้ที่นักศึกษาจะไปประกอบอาชีพรับราชการแล้วนั้น ยังสามารถประกอบอาชีพในภาพประชาสังคม และเอกชนด้วย ดังนั้น discipline จะต้องมีความเข้มแข็งขึ้นเรื่อยๆ เพื่อก้าวสู่การเป็น interdisciplinary การเป็น interdisciplinary ไม่ได้ทำให้ศาสตร์เดิมอ่อนลง แต่กลับจะต้องแข็งแรงขึ้น เพื่อที่จะไปผสมผสานกับศาสตร์อื่น

3) ทักษะด้านภาษา เป็นปัญหาที่สำคัญของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาทักษะด้านภาษา มหาวิทยาลัยมีส่วนที่จะสามารถพัฒนาทักษะนี้ได้ โดยการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษให้บ่อยขึ้น โดยการจัดระบบภายในพิเศษเพื่อช่วยเหลือนักศึกษา เช่น การจัดโปรแกรมพิเศษเพื่อเป็นนักศึกษาทุกคนแลกเปลี่ยนกับประเทศต่างๆ เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการพูดภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายโปรแกรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการร่วมกันคิดของแม่โจ้ ด้วยความบรรจงออกแบบเพื่อให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

● ข้อเสนอแนะจากการนำเสนอหลักสูตรใหม่

กลุ่มคณะด้านวิทยาศาสตร์

1. คณะเทคโนโลยีการประมง และทรัพยากรทางน้ำ ขอเสนอหลักสูตรใหม่ 2 หลักสูตร ดังนี้
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีทรัพยากรทางน้ำ
ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการพัฒนาประมงและทรัพยากรทางน้ำตามภูมิสังคม
อย่างยั่งยืน

2. คณะวิทยาศาสตร์ สาขาฟิสิกส์ประยุกต์ จะเน้นเรื่องเซ็นเซอร์ในการควบคุมระบบที่เกี่ยวข้องกับเกษตร เช่น ระบบให้น้ำ ฯลฯ นอกจากนี้ จะเน้นไปทางนิวเคลียร์ ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มจะสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ และสุดท้าย จะเน้นเรื่องเซ็นเซอร์ที่เกี่ยวข้องกับการวัด และประมวลผล

ข้อเสนอแนะจาก ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

เรื่อง นิวเคลียร์ในประเทศไทย ค่อนข้างเป็นไปได้ยาก ในส่วนของเซ็นเซอร์ ค่อนข้างมีประโยชน์ ดังนั้น จะต้องมีการพัฒนาให้มาก และสร้างความเฉพาะทาง

ข้อเสนอแนะจากอาจารย์คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร

ขอเสนอให้คณะผลิตฯ ซึ่งจะเปิดสาขาวิชาเกษตรแม่นยำ สามารถใช้เซ็นเซอร์ได้ ดังนั้น ควรจะมีการบูรณาการกันระหว่างคณะวิทยาศาสตร์ และคณะผลิตฯ เพื่อให้สาขาวิชาเกษตรแม่นยำสามารถมีการสอนเกี่ยวกับการใช้เซ็นเซอร์ด้วย

3. แม็โจ้จะก้าวไปสู่การเป็น organic green และ eco ซึ่งปัจจุบันแม็โจ้มีเกษตรธรรมชาติ ซึ่งเป็นการไม่ใช้สารเคมี ทั้งการผลิตเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ แม็โจ้ก็ควรมุ่งเน้นเรื่องที่เราเก่ง เรา ก็ควรพัฒนาความเก่งเหล่านี้ และให้ความรู้กับเกษตรกรในชุมชนโดยรอบ และพัฒนาเพื่อการอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะจาก ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

- หากเรามีความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่ง เราจะมุ่งไปในทางนั้น และแม็โจ้ควรจะมีการจัดการอย่างไรในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ทั้งระบบ โดยใช้ความสามารถของคณะในแม็โจ้ มาช่วยกัน การตั้งโจทย์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์แล้ว อย่ายอมสยบกับโจทย์ ต้องทำให้เป็นไปได้
- ริโซเคิล เราจะมีการพัฒนาวิธีการรีโซเคิลอย่างไร เพื่อไม่ให้สูญเปล่า
- แม็โจ้ยังไม่มีกระบวนการข้ามศาสตร์ โดยวิธีการจัดกระบวนการสอนแบบข้ามศาสตร์ ให้อาจารย์ได้พูดคุยกัน เพื่อให้เกิดการสอนแบบใหม่ๆ และศาสตร์ใหม่ๆ ที่เป็นการผสมผสานระหว่างศาสตร์ต่างๆ และช่วยกันกำหนดทิศทางว่าจะกำหนดทิศทางเพื่อให้เกิดจุดตัดที่จะเกิดหลักสูตรใหม่ๆ การต่างคนต่างอยู่ จะไม่ก่อให้เกิดความครบองค์ประกอบ เช่น Computational กับ Agriculture, วิศวกรรม กับวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ควรทำให้เป็น interdisciplinary แต่ก็ยังขึ้นอยู่กับว่าหลักสูตรจะเน้นการให้นำหนักไปทางไหน

ข้อเสนอแนะภาพรวมของกลุ่มคณะด้านวิทยาศาสตร์ จาก ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

1. ประการแรก แม็โจ้ยังไม่ได้ทำให้คนข้างนอกมั่นใจว่า งานรองรับอยู่ที่ไหน ใครเป็นคนจ้าง มีปริมาณงานมีมากเท่าไร (Market driven) และจะไปฝึก Work based ที่ไหน
2. ประการที่สอง บางหลักสูตรยังไม่ได้โยงกับเป้าหมายวิสัยทัศน์ และนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน ซึ่งหลักสูตรยังไม่ได้ทำให้มองเห็นถึงความเชื่อมโยงในการนำไปสู่เป้าหมายของนโยบายดังกล่าว

3. ประการที่สาม สาขาวิชาการวางผังเมือง เป็นชื่อกว้างๆ ไม่ใช่ Niche ควรมีการกำหนดรายละเอียดให้เจาะจงลงไปเลย ว่าการวางผังเมืองเพื่ออะไร
4. วิทยาลัยพลังงานทดแทน ยังไม่เห็นว่ามีการเชื่อมโยงกับ organic green และ eco ได้อย่างไร เราต้องรู้ว่าเราจะไปไหน และต้องเทียบกับที่อื่นว่ามีใครใกล้เคียงเรา หรือเหมือนเรา ถ้ามีมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ เป็นคู่แข่ง เราจะได้เปรียบหรือไม่ และสมควรเปิดแข่งหรือไม่
5. ชื่อหลักสูตรยาวเกินไป คงจะต้องมีศิลปะการตั้งชื่อที่สั้น ได้ใจความ สื่อถึงความเป็นจริง และรู้สึกดึงดูดใจผู้ที่เข้ามาเรียน ชื่อยังไม่ get กับคนรุ่นใหม่ เนื่องจาก ชื่อเป็นสิ่งที่ทำให้คน get เร็ว ที่สุดภายใน 15 วินาที ดังนั้น จะต้องตั้งชื่อให้ชัดเจน
6. Computational เป็นเรื่องที่เฉพาะด้านมาก มีประโยชน์มาก เมื่อพิจารณาประเทศไทย จะต้องพิจารณาว่า 10 ปีข้างหน้า เราจะต้องใช้ Computational ในสาขาอะไรที่จะเป็นที่ต้องการของตลาด แล้วเราจะจูงใจคนให้เข้ามาเรียนได้อย่างไร ธุรกิจจะไปทางไหนที่เข้มข้น และจะขาดบุคลากรด้านใด ทิศทางของโลกไปในทางด้านใด แล้วเราก็ออกแบบหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาด เช่น Computational ที่เขียนโปรแกรมขนาดใหญ่ และที่สำคัญ เทคโนโลยีที่จะใช้อะไร
7. High Speed Train อาจจะมีความเป็นไปได้ และไม่ได้ หากมีความเป็นไปได้ ก็ต้องมีการออกแบบหลักสูตรรองรับ และใน High Speed Train จะใช้เกษตรอะไร แล้วจะได้นำ Computational อะไรไปใช้ได้บ้าง เช่น High Speed Train ในประเทศจีน มีบริการดีมาก หากเกิดขึ้นในประเทศไทย แม้ไข่จะเอา agriculture อะไรไปจับได้ มันต้องเป็น specific ที่เราจะต้องเอาแม่ไข่ไปจับให้ได้ โอกาสมีความเป็นไปได้

กลุ่มบัณฑิตศึกษา

ข้อเสนอแนะจาก ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

1. ปัญหาของมหาวิทยาลัย คือ Marketing ยังไม่ดี
2. การเรียนแบบ Art & Science เป็นเรื่องที่ดี นอกจากนี้ ควรมีการ Combination หลายศาสตร์ เข้าด้วยกัน ซึ่งควรจะกระบวนกรภายในเพื่อการดำเนินงาน และจะต้องพัฒนาให้ศาสตร์แข็งแรงเสียก่อน แล้วจึงมาคำนึงถึงจุดตัด
3. สิ่งที่ต้องคำนึง คือ แรงจูงใจของอาจารย์ระหว่างคณะ โดยจะต้อง win win ทั้งสองฝ่าย และต้องมีส่วนแบ่งผลประโยชน์ทุกรูปแบบ ในส่วนผสมที่ลงตัว เหมาะสมกับการแรงที่ลงไป
4. ควรปล่อยให้เกิดระบบ Free Market ในการออกแบบหลักสูตร และให้ Reward ที่เหมาะสม
5. ประการแรก คือ หลักคิดเชิงบริหารต้องได้ก่อน จึงจะไปได้แน่นอน จะต้องหาสูตรในการบริหาร
6. ควรจะมี Forum ที่ลงลึกในเรื่องหลักสูตรกว่านี้

กลุ่มคณะด้านสังคมศาสตร์

ข้อเสนอแนะจาก ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

1. พยายามลงไปในจุดเด่นของมหาวิทยาลัย ไปช่วยคณะที่เป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัย โดยหาจุดตัดที่เหมาะสม เช่น การสื่อสารดิจิทัล เข้ามาช่วยในส่วนของภาคธุรกิจการเกษตร ว่าเราจะไปเสริมในส่วนของการพัฒนาธุรกิจการเกษตรได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะจากอาจารย์คณะศิลปศาสตร์

1. หลักสูตร ภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ มีการผสมผสานในส่วนของการสอนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัย ในปี 3 และปี 4

กลุ่มวิทยาเขต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ การมีหลักสูตรที่เหมือนกัน จะแย่งลูกค้ากันเองหรือไม่
2. การคิดเรื่องโครงสร้างของหลักสูตร ควรคิดเรื่องของกิจกรรมร่วมด้วย ได้แก่ กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมอาสาพัฒนาบำเพ็ญประโยชน์ กีฬา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ โดยขอเสนอให้วันพุธ เป็นวันสำหรับจัดกิจกรรม โครงการ “แม่ใจแบ่งบ้าน สร้างเมือง” โดยเน้นที่ชุมชนรอบแม่ใจเป็นอันดับแรก
3. ขอเสนอชื่อหลักสูตร “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์” ควรเสนอชื่อเป็น “วิทยาการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์” ซึ่งเป็นชื่อที่สวย และสั้น
4. ชื่อหลักสูตรส่วนใหญ่ ไม่สอดคล้องกันเกือบทั้งหมด ควรทำให้ชื่อหลักสูตรให้สะท้อนถึงเนื้อหา ส่วนชุมพรควรมีการออกแบบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับป้าชายเลนด้วย